ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 2, Αρ. 1-2 (1925)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α΄-β΄, Περίοδος Β'. Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως της Χ.Α.Ε.

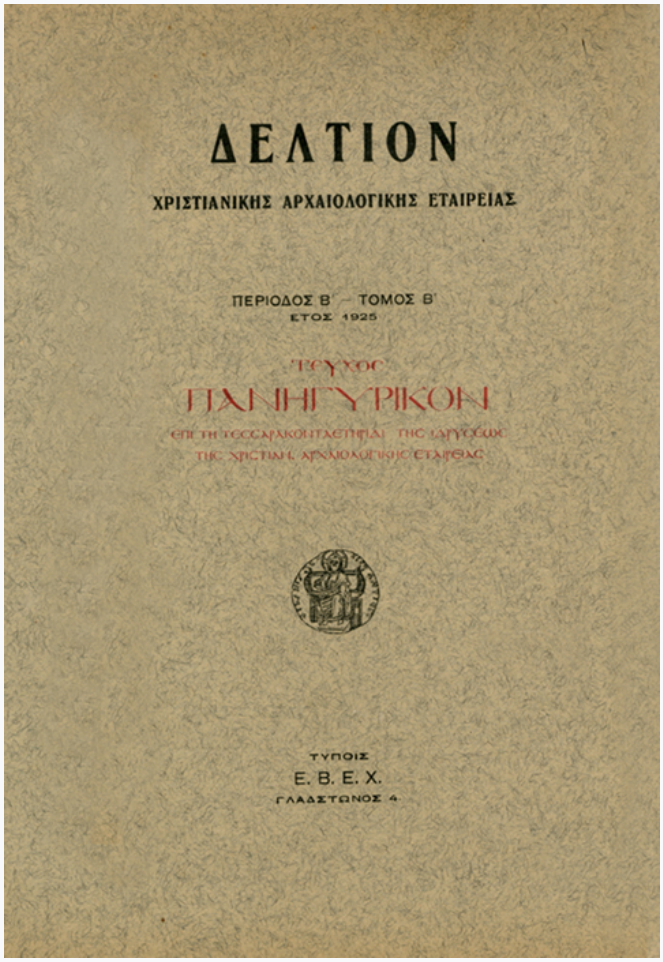

Βυζαντιακά γράμματα της εν Άθω Ιεράς Μονής του Φιλοθέου. Αφιερωτήριον γράμμα Θεοδώρας Παλαιολογίνης της Φιλανθρωπηνής του έτους 6885 (1376)

Μιχαήλ ΓΟΥΔΑΣ

doi: 10.12681/dchae.1295

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΓΟΥΔΑΣ Μ. (2013). Βυζαντιακά γράμματα της εν Άθω Ιεράς Μονής του Φιλοθέου. Αφιερωτήριον γράμμα Θεοδώρας Παλαιολογίνης της Φιλανθρωπηνής του έτους 6885 (1376). *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, *2*(1-2), 3–17. https://doi.org/10.12681/dchae.1295

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 12/10/2024 08:05:37

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βυζαντιακά γράμματα της εν Άθω Ιεράς Μονής του Φιλοθέου. Αφιερωτήριον γράμμα Θεοδώρας Παλαιολογίνης της Φιλανθρωπηνής του έτους 6885 (1376)

Μιχαήλ ΓΟΥΔΑΣ

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'.
Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως της Χ.Α.Ε.• Σελ. 3-17

ΑΘΗΝΑ 1925

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE
e-Publishing

www.deltionchae.org

ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΩΙ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

ΑΦΙΕΡΩΤΗΡΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ
ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΝΗΣ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΗΝΗΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 6885 (1376)

ΥΠΟ

ΜΙΧΑΗΛ ΓΟΥΔΑ

Ἡμέραν τινὰ ἐκ τῶν τῆς μακρᾶς διαμονῆς μου εἰς τὸν λιμένα τοῦ Μούδρου κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, Φιλοθεΐτης καλόγηρος ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὴν μονήν του εἰς ἓν ἐκ τῶν ἐν Λήμνῳ μετοχίων ἢ κτημάτων αὐτῆς, μὲ ἐπεσκέφθη ἐπὶ τοῦ τορπιλλοβόλου «Κανάρης», τὸ ὁποῖον ἐκυβέρνων κατ' ἀμφοτέρους τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους.

Κατὰ τὴν συνομιλίαν μας περιστραφεῖσαν εἰς πληροφορίας, ἃς τῷ ἐζήτουν περὶ τῶν σῳζομένων ἐν τῇ Μονῇ βυζαντιακῶν μνημείων, μοῦ ἐπέδειξεν ὁ ἐπισκέπτης μου γράμματά τινα ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Μονῆς, τὰ ὁποῖα ἀγνοῶ διὰ ποῖον λόγον ἔφερε μέσα εἰς τὴν καλογηρικήν του πήραν.

Τὰ γράμματα ταῦτα ἦσαν τρία τὸν ἀριθμόν, καὶ τὰ μὲν δύο ἐκ τούτων ἦσαν πρωτότυπα ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένα, τὸ δὲ τρίτον, ἐπὶ χάρτου γεγραμμένον, μοῦ ἐφάνη ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης καὶ προχείρου αὐτοῦ ἐξετάσεως ὡς ἀντίγραφον, ὑπάρχοντος ἢ προϋπάρξαντος πρωτοτύπου, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα μεταγενεστέρως γενόμενα ὑπὸ καλλιγράφων καλογήρων εὕρηνται πολλαπλᾶ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν Ἁγιορειτικῶν Μονῶν.

Ἦσαν δὲ τὰ γράμματα ταῦτα κατὰ σειρὰν τῆς χρονολογίας ἀπολύσεως αὐτῶν τὰ ἑξῆς :

1ον.—Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ Βασιλέως τῆς Σερβίας Στεφάνου Δουσὰν Οὔρεση τοῦ Δ΄, ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον τῆς ιδ΄ ἰνδικτιῶνος τοῦ ἔτους 6854 (=1346 μ. Χ.). Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἦτο τὸ σημειωθὲν ἀνωτέρω ἀντίγραφον ἐπὶ χάρτου.

2ον.—Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Ε΄ τοῦ Παλαιολόγου, ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ ἔτους 6863 (=1355 μ. Χ.)· τοῦτο ἦτο ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένον, ἔφερε δ' ἀκόμη ἀνηρτημένην ὑπ' αὐτὸ τὴν χρυσῆν βοῦλλαν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου.

3ον.—Ἀφιερωτήριον γράμμα γενόμενον κατὰ μῆνα Δεκέμβριον τῆς ιε΄ ἰνδικτιῶνος τοῦ ἔτους 6885 (=1376) ὑπὸ τῆς Θεοδώρας Παλαιολογίνης τῆς Φιλανθρωπηνῆς.

Αἱ περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας εὑρισκόμην τότε, δὲν μοῦ ἐπέτρεπον νὰ συμπεράνω ἐπὶ τῶν ἐπιδειχθέντων μοι γραμμάτων τίποτε περισσότερον ἀπὸ ὅσα ἀνωτέρω περὶ αὐτῶν γράφω. Μοῦ ἐπεδείχθησαν ἐν ἀκμάζοντι ἔτι τότε τῷ πρώτῳ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, εἰς τὸ γραφεῖόν μου, τὸ ἐπὶ τοῦ τορπιλλοβόλου «Κανάρης», μακρὰν τῆς βιβλιοθήκης μου καὶ μακρὰν παντὸς σχετικοῦ βοηθήματος. Εὐτυχῶς εἶχον ἐπὶ τοῦ πλοίου τὸ χρησιμώτερον τῶν βοηθημάτων διὰ τοιαύτας περιστάσεις, τὴν φωτογραφικήν μου μηχανήν, ὑπὸ τὸν φακὸν τῆς ὁποίας ἐξετέθησαν ἀλληλοδιαδόχως τὰ βυζαντιακὰ γράμματα τοῦ Φιλοθείτου καλογήρου καὶ ἀπετυπώθησαν εἰς φωτογραφικὰς πλάκας, τὰς ὁποίας ἀπεκόμισα ἐνταῦθα μετὰ τὸ πέρας τῶν πολέμων.

* * *

Τῆς ἐν Ἄθῳ ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Φιλοθέου ἀρχειακὰ γράμματα ἐδημοσίευσαν κατὰ τὸ ἔτος 1913, δηλαδὴ διαρκοῦντος τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου, οἱ κ. κ. W. Regel, E. Kurtz καὶ B. Korablev ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει, παραρτήματι τοῦ 4ου τεύχους XX τόμου τῶν «Βυζαντινῶν Χρονικῶν» τῆς Πετρουπόλεως, ὑπὸ τὸν τίτλον «Actes de l'Athos.—VI Actes de Philothée». Τὸ τεῦχος τοῦτο, ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων 50 περιέχει μετὰ βραχὺν τῶν ἐκδοτῶν πρόλογον, γαλλιστὶ γεγραμμένον, δέκα καὶ τέσσαρα βυζαντιακὰ γράμματα ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς. Ἡ δημοσίευσις ὅμως αὕτη δὲν ἐπετελέσθη ἐξ ἐργασίας τῶν ἐκδοτῶν ἐπὶ τῶν πρωτοτύπων τῶν δημοσιευομένων ἐγγράφων, ἀλλ' ὡς πηγαὶ ἐχρησιμοποιήθησαν ὑπ' αὐτῶν τὰ ἀντίγραφα τῶν ἐγγράφων τούτων,

ἅτινα κατὰ τὸ ἔτος 1845 εἶχεν ἐκπονήσῃ ὁ γνωστὸς ῥῶσσος ἐπίσκοπος Πορφύριος Οὐσπένσκη περιελθὼν τὰς μονάς, καὶ αἱ φωτογραφίαι τὰς ὁποίας ἀπεκόμισεν εἰς Πετρούπολιν ἡ κατὰ τὰ ἔτη 1859—1860 ἐργασθεῖσα εἰς τὰς Ἁγιορειτικὰς Μονὰς ῥωσσικὴ ἀποστολὴ ὑπὸ τὸν Πέτρον Σεβοστιάνωφ.

Εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο τῶν Φιλοθεϊτικῶν ἐγγράφων ἔχουσι δημοσιευθῆ ὁλόκληρα τὰ δύο ἐκ τῶν ἐγγράφων, τῶν ὁποίων τὰς φωτογραφίας ἀπεκόμισα, ὑπ'ἀριθ. IX καὶ X τῆς συλλογῆς. Τοῦ τρίτου ὅμως ἐγγράφου ἔχει δημοσιευθῆ εἰς τὸ αὐτὸ τεῦχος ὑπ' ἀριθ. XI μόνον μικρὸν ἀπόσπασμα, περιέχον τρεῖς μόλις στίχους, τοὺς 24—26, ἐκ τῶν ὅλων πεντήκοντα καὶ ἑνὸς τοῦ ἐγγράφου, καὶ τούτους δὲ οὐχὶ ἀπηλλαγμένους σφαλμάτων ἐν τῇ ἀναγνώσει, καθ' ὅσον φαίνεται, μόνον τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο εὗρον οἱ Ῥῶσσοι ἐκδόται εἰς τὰς πηγὰς τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποίησαν.

Θεωρῶν ἑπομένως τὸ ἔγγραφον τοῦτο ὡς ἀδημοσίευτον, προβαίνω νῦν εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ πλήρους ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ φωτογραφικοῦ πανομοιοτύπου αὐτοῦ, ὅπερ ἀπεκόμισα, ὅταν μοι ἐπεδείχθη τὸ πρωτότυπον ἐν Μούδρῳ τῆς Λήμνου ὑπὸ τοῦ κατέχοντος αὐτὸ τότε Φιλοθεΐτου καλογήρου. Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ἀνωτέρω μνημονευόμενον παρ' ἐμοῦ Ἀφιερωτήριον Γράμμα Θεοδώρας Παλαιολογίνης τῆς Φιλανθρωπηνῆς τοῦ ἔτους 6885 (=1376).

* * *

Τὸ Φιλοθεϊτικὸν τοῦτο ἔγγραφον εὕρηται γεγραμμένον ἐπὶ μεμβράνης ἄριστα κατὰ τὰ λοιπὰ διατηρουμένης, πλὴν μυοβρώτου κατὰ τὴν δεξιὰν τῷ ἀναγινώσκοντι πλευρὰν αὐτῆς, οὕτως ὥστε ἐλλείπουσιν ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου αἱ τελευταῖαι λέξεις τῶν πλείστων σχεδὸν ἐκ τῶν πεντήκοντα καὶ δύο στίχων αὐτοῦ. Ἐκ τῶν στίχων τούτων οἱ τεσσαράκοντα πέντε περιέχουσι τὸ κείμενον τοῦ ἐγγράφου, τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπογραφὴν τῆς Παλαιολογίνης, ἥτις ἀφιεροῖ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Φιλοθέου χωρίον τι, εἰς τὸν κάμπον τῶν Σερρῶν κείμενον, διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ ἐν πολέμῳ πεσόντος ἀνεψιοῦ αὐτῆς Ἀλεξίου Παλαιολόγου. Τὸ ἀφιερούμενον χωρίον ἀναφερόμενον τρὶς ἐν τῷ ἐγγράφῳ ἀναγράφεται ἐν μὲν τῷ στίχῳ 25

Μερτζίτζικον, ἐν δὲ τοῖς στίχοις 29 καὶ 35 ***Μπερζίτζικον*** (1). Οἱ τελευταῖοι στίχοι τοῦ ἐγγράφου ὑπ' ἀριθ. 46—51 περιέχουσι τὰς ὑπογραφὰς ἓξ βυζαντηνῶν ἀρχόντων ἢ πολιτῶν, ἐπιμαρτυρούντων τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου ἢ τὴν πρᾶξιν τῆς ἀφιερώσεως (2). Πρὸ τῆς τελευταίας μάλιστα, ἥτις εἶνε καὶ ἀπολύτως δυσανάγνωστος, ἐν στίχῳ 51 τοῦ ἐγγράφου, σημειοῖ ὁ ὑπογράψας ὅτι ὑπέγραψε τὸ γράμμα προστάξει τῆς θείας τοῦ βασιλέως, τουτέστι τῆς ἀφιερωτρίας Θεοδώρας Παλαιολογίνης, μαρτυρίας ἕνεκεν.

Οἱ δέκα καὶ ἑπτὰ πρῶτοι στίχοι τοῦ ἐγγράφου ἀποτελοῦσι τὸ προοίμιον αὐτοῦ, ὡς εἴθιστο εἰς πάντα τὰ ἀνάλογα ἔγγραφα τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀπὸ δὲ τοῦ δεκάτου ἑβδόμου στίχου ἄρχεται ἡ ἀφήγησις τῆς αἰτίας, δι' ἣν ἐγένετο ἡ ἀφιέρωσις τοῦ χωρίου εἰς τὴν Μονήν.

Κατὰ τὸ περιεχόμενον δὲ τοῦ ἐγγράφου ἡ ἀφιεροῦσα Θεοδώρα Παλαιολογίνα ἡ Φιλανθρωπηνὴ θυγάτηρ τοῦ πάππου τοῦ Βασιλέως (στ. 27—28), ἀφ' οὗ μετὰ τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, πατρὸς τοῦ ἐν τῷ ἐγγράφῳ ἀναφερομένου ἀνεψιοῦ της Ἀλεξίου (στ. 20), ἀνέλαβε τὴν φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς καὶ κηδεμονίας τοῦ νεαροῦ ὀρφανοῦ (στ. 21—22), κατέστη τέλος καὶ τῶν τέκνων τούτου, δηλαδὴ τῶν ἑαυτῆς μικρανεψιῶν, κηδεμὼν καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν ἐπίτροπος (στ. 19), ἀφ' ἧς ὁ πατὴρ αὐτῶν καὶ ἀνεψιός της Ἀλέξιος ὁ Παλαιολόγος ἔπεσεν ἐν πολέμῳ (στ. 17—18). Ὑπὸ τὴν ἰδιότητα δὲ αὐτῆς ταύτην τῆς κηδεμόνος τῶν μικρανεψιῶν καὶ ἐπιτρόπου τῆς περιουσίας τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτῆς Ἀλεξίου ἀφιεροῖ ἐκ τῆς πε-

(1) Ὑπὸ τῶν ῥώσσων ἐκδοτῶν τοῦ μικροῦ ἀποσπάσματος τοῦ ἐγγράφου τὸ χωρίον ἀναφέρεται μὲ τὸ ὄνομα ***Μπερίτζικον*** ἐκ κακῆς ἀναγνώσεως, ἡ δὲ λέξις ***χωρίον*** ἔχει ἀναγνωσθῆ ***μόριον***. Βλ. Actes de Philothée p. 33.

(2) Ὑπὸ τῶν ῥώσσων ἐκδοτῶν ἀναφέρεται ὅτι τὸ ἔγγραφον ἦτο ὑπογεγραμμένον ὑπὸ ὀκτὼ αὐτοκρατορικῶν ὑπαλλήλων, ὧν ὁ Πορφύριος Οὐσπένσκη σημειοῖ τοὺς τρεῖς, ὧν τὰς ὑπογραφὰς δημοσιεύουσι, κάκιστα ἀνεγνωσμένας μάλιστα. Οὕτω ἡ ἐν στίχῳ 49 ὑπογραφὴ ἔχει ἀναγνωσθῆ Δούκας Μαχωνέος, ἐνῷ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἐγγράφῳ ἡ μὲν λέξις Δούκας ἀναγιγνώσκεται σαφῶς, ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις Μαχωνέος ἀσφαλῶς εἶνε ἐσφαλμένη Ἡ ἐν στίχῳ 48 ὑπογραφὴ ἔχει ἀναγνωσθῆ Κομνηνὸς ὁ Βραγλάσιος, ἐν ᾧ ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις τῆς μὲν πρώτης λέξεως τῆς ὑπογραφῆς εἶνε Κωνσταντῖνος, τὸ δὲ Βραγλάσιος εἶνε ἐντελῶς φανταστικὴ ἀνάγνωσις τῆς δυσαναγνώστου ἀπολύτως δευτέρας τῆς ὑπογραφῆς λέξεως. Ἡ ἐν στίχῳ 50 ὑπογραφὴ ἔχει ἀναγνωσθῆ Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος, ἐν ᾧ ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις τῆς ὑπογραφῆς εἶνε Ἀνδρόνικος ὁ Ταρχανειώτης. Βλ. Actes de Philothée p. 33.

ριουσίας αὐτοῦ τὸ ἀνωτέρω ῥηθὲν χωρίον Μπερτζίτζικον εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Φιλοθέου, ἥτις καὶ πρότερον δυνάμει τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς αὐτῆς, πάππου δὲ τοῦ Ἀλεξίου, εἶχεν ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου εἰσόδημα ἐτήσιον δέκα ὑπερπύρων (στ. 27—33).

Τοιοῦτον κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ τὸ σήμερον δημοσιευόμενον ἔγγραφον τοῦ ἀρχείου τῆς Μονῆς Φιλοθέου.

Τίς εἶνε ὅμως ἡ ἀφιεροῦσα καὶ ὑπογράφουσα τὸ ἔγγραφον τοῦτο Θεοδώρα ἡ Παλαιολογίνα ;

Οἱ ῥῶσσοι ἐκδόται, οἵτινες εἶχον ὑπ' ὄψει μόνον τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐκδοθὲν ἀπόσπασμα, τὸ περιέχον τοὺς στίχους 24—26 τοῦ ἐγγράφου, ἀναφέρουσιν αὐτὴν ἁπλῶς χωρὶς νὰ ἐρευνῶσι τὰ κατ' αὐτήν· μάλιστα δὲ οὐδὲ τὸ ὄνομα αὐτῆς κἂν σημειοῦσιν ἐπακριβῶς, καθ' ὅσον ὁμιλοῦσι ἐν τῇ ἐπικεφαλίδι τοῦ δημοσιευομένου ἀποσπάσματος περί τινος Théodora Paléologue (1), ἐνῷ εἰς τὸ ἔγγραφον αὕτη ὑπογράφεται Θεοδώρα Παλαιολογίνα ἡ Φιλανθρωπηνὴ (στ. 45), ἐξ οὗ δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι αὕτη ἦτο σύζυγος Φιλανθρωπηνοῦ τινος, ἐκ τῶν τῆς γνωστῆς μεγάλης βυζαντιακῆς οἰκογενείας, ἐξ ἧς κατήγοντο καὶ ὁ ἐπὶ Μιχαὴλ Η' μέγας δοὺξ τοῦ στόλου Ἀλέξιος Φιλανθρωπηνός, καὶ οἱ ἱδρύσαντες τὴν ἐπὶ τῆς νήσου τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων Μονὴν καὶ φιλοσοφικὴν σχολὴν τῶν Φιλανθρωπηνῶν, καὶ ὁ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἁλώσεως ἀναφερόμενος ἐπίσης Ἀλέξιος ὁ Φιλανθρωπηνός, ὁ ἀποσταλεὶς εἰς Πελοπόννησον κατὰ τὸ ἔτος 1450, ὅπως ἀναγγείλῃ εἰς τὸν τότε Δεσπότην Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον τὴν ἐκλογήν του ὡς διαδόχου τοῦ ἀποβιώσαντος ἀδελφοῦ του Ἰωάννου τοῦ Ζ'.

Κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀφιερωτηρίου γράμματος (1376 μ. Χ.), περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος, κατεῖχε τὸν αὐτοκρατορικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ὁ Ἰωάννης Ε' Παλαιολόγος, ὅστις διεδέχθη τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀνδρόνικον Γ' (τὸν νέον) τῷ 1341, ἦρξε δ' ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ πενθεροῦ του Ἰωάννου Ϛ' τοῦ Καντακουζηνοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1341 μέχρι τοῦ ἔτους 1355. Ἡ ἀναφερομένη ἑπομένως θεία τοῦ βασιλέως ἐν στίχῳ 51 τοῦ ἐγγράφου πρέπει νὰ εἶνε ἡ Θεοδώρα, ἡ ἑτέρα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἀνδρονίκου Γ' καὶ θυγάτηρ τοῦ Μιχαὴλ Θ' τοῦ Παλαιολόγου. Ἀλλ' ἡ Παλαιολογίνα αὕτη ἐκ τῶν βυζαντιακῶν

(1) Actes de Philothée p. 33.

πηγῶν εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐνυμφεύθη δὶς μετὰ βουλγάρων ἀλληλοδιαδόχως βασιλέων, τὸ πρῶτον μὲν μετὰ τοῦ Σφεντισθλάβου, εἶτα δὲ μετὰ τοῦ Μιχαὴλ Στρασκισμίρου, καὶ ὅτι χηρεύσασα τέλος καὶ ἀπὸ τοῦ δευτέρου τούτου βουλγάρου αὐτῆς συζύγου ἐν ἔτει 1365, ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔλαβε τὸ μοναχικὸν σχῆμα μετονομασθεῖσα Θεοδοσία (1). Ὥστε διὰ νὰ εἶνε ἡ Παλαιολογίνα τοῦ ἀφιερωτηρίου γράμματος ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Μιχαὴλ Θ' Θεοδώραν καὶ νὰ δυνηθῶμεν νὰ συμβιβάσωμεν τὰς περὶ αὐτῆς πληροφορίας τῶν βυζαντηνῶν ἱστορικῶν πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔγγραφον, περὶ οὗ ἐνταῦθα ὁ λόγος, πρέπει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δευτέρου αὐτῆς βουλγάρου συζύγου τοῦ Μιχαὴλ Στρασκισμίρου ἦλθεν αὕτη εἰς τρίτον γάμον μετά τινος Φιλανθρωπηνοῦ καὶ ὅτι αὕτη ἐγένετο μοναχή, μετονομασθεῖσα εἰς Θεοδοσίαν, πάντως ὕστερον ἀπὸ τρίτην αὐτῆς χηρείαν, πρέπει δὲ ν' ἀναγάγωμεν τὸ τελευταῖον τοῦτο γεγονὸς εἰς χρόνον μεταγενέστερον τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1376, ὅτε τὸ ἀφιερωτήριον γράμμα αὐτῆς ἐγένετο· καθ' ὅσον, ἂν αὕτη εἶχεν ἀποκαρῇ εἰς μοναχὴν πρότερον, δὲν θὰ ὑπεγράφετο μὲ τὸ κατὰ κόσμον ὄνομα αὐτῆς εἰς τὸ πρὸς τὴν Μονὴν ἀφιερωτήριον γράμμα.

Ὅτι ὅμως ἡ ἡμετέρα Παλαιολογίνα ἡ Φιλανθρωπηνὴ εἶνε ἡ ὑπὸ τῶν βυζαντηνῶν ἱστορικῶν ἀναφερομένη ὑστερότοκος θυγάτηρ τοῦ Μιχαὴλ Θ' Θεοδώρα, ἀγόμεθα νὰ πιστεύσωμεν καὶ ἐξ ἑτέρων φράσεων τοῦ ἀφιερωτηρίου γράμματος, ἐκτὸς τῆς βεβαιώσεως τοῦ τελευταίου ὑπογράφοντος τὸ γράμμα μάρτυρος (στ. 51), ὅστις καλεῖ αὐτὴν θείαν τοῦ βασιλέως. Οὕτω ἐν στ. 28 τοῦ ἐγγράφου ἀφηγεῖται ἡ ἰδία, ὅτι ὁ πατήρ της ἦτο πάππος τοῦ βασιλέως, δηλ. τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1376 βασιλεύοντος Ἰωάννου Ε', ἑπομένως πατήρ της πρέπει νὰ ἦτο ὁ Μιχαὴλ Θ', πατὴρ τοῦ Ἀνδρονίκου Γ' ἀδελφοῦ της καὶ πάππος τοῦ Ἰωάννου Ε' ἀνεψιοῦ της.

Ποῖος ὅμως εἶνε ὁ ἐν πολέμῳ πεσὼν ἀνεψιός της Ἀλέξιος ὁ Παλαιολόγος;

Ἂν ταυτίσωμεν κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας συλλογισμούς, τὴν ἡμετέραν Παλαιολογίναν, πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Μιχαὴλ Θ' Θεοδώ-

---

(1) Ἰωάν. Καντακ. ἔκδ. Βόν. τ. Ι. σ. 108.—τ. ΙΙ. σ. 222.—Νικηφ. Γρηγ. ἐκδ. Βόν. τ. Ι. σ. 283, 390.—Γεώργ. Φραντζ. ἐκδ. Βόν. σ. 33.

ραν, ὁ ἀνεψιός της οὗτος Ἀλέξιος πρέπει νὰ εἶνε υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ της Μανουὴλ Παλαιολόγου τοῦ Δεσπότου, δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ Μιχαὴλ Θ΄. Περὶ τοῦ Μανουὴλ δὲ τούτου γνωρίζομεν ἐκ τῶν ἱστορικῶν ὅτι ἀπέθανε νέος φονευθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀνδρονίκου, τοῦ κατόπιν αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Γ΄, τῶν φυλαττόντων τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ, πρὸς ἣν ἴσως καὶ ὁ Μανουὴλ διέκειτο ἐρωτικῶς (1). Ὁ πρόωρος μάλιστα θάνατος τοῦ Μανουὴλ τούτου καὶ ὁ τραγικὸς τρόπος, καθ' ὃν οὗτος ἐπῆλθεν, ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τοῦ ἐπίσης προώρου θανάτου τοῦ πατρός των Μιχαὴλ Θ΄ ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ τὸ ἔτος 1320, περιπεσόντος εἰς βαρυτάτην ἀσθένειαν ἐκ τῆς θλίψεώς του διὰ τὴν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του ἀδελφοκτονίαν ταύτην. Τὸ ἐκ τῶν πηγῶν γνωστὸν τραγικὸν τοῦτο ἐπεισόδιον τοῦ οἴκου τῶν Παλαιολόγων, συμπίπτει ἄλλως τε καὶ πρὸς τὰ ἐν στίχοις 20—22 τοῦ ἀφιερωτηρίου γράμματος ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Θεοδώρας ἱστορούμενα, καθ' ἃ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς πατὴρ δὲ τοῦ Ἀλεξίου, τὸ κοινὸν ἀπέδωκε χρεὼν κομιδῇ νέος, ἀφεὶς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξιον ἄωρον ὄντα πάνυ τῇ ἡλικίᾳ, διότι ὄντως ὁ Μανουὴλ Παλαιολόγος νέος ἔτι ὢν ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν φυλάκων τῆς ἐρωμένης τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀνδρονίκου.

Ὥστε ἡ ὑπογραφομένη ἐν τῷ ἀφιερωτηρίῳ ἐγγράφῳ Θεοδώρα Παλαιολογίνα ἡ Φιλανθρωπηνή, μεθ' ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, εἶνε ἡ γνωστὴ θυγάτηρ τοῦ Μιχαὴλ Θ΄ Θεοδώρα ἐλθοῦσα, ὡς ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου φαίνεται, καὶ εἰς τρίτον γάμον πρός τινα τῶν Φιλανθρωπηνῶν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς αὐτῆς Ἀλέξιος εἶνε υἱὸς τοῦ Δεσπότου Μανουὴλ Παλαιολόγου. Τὴν ὕπαρξιν μάλιστα τοῦ Ἀλεξίου τούτου Παλαιολόγου καὶ τὸν κατά τινα πόλεμον θάνατον αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἤδη ἀπὸ τοῦ ἀφιερωτηρίου γράμματος πληροφορούμεθα, οὐδεμίαν ἄλλην περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς ζωῆς του ἔχοντες ἀπὸ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν πηγῶν πληροφορίαν.

* * *

Εἰς τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον κείμενον ἐτηρήσαμεν τὴν ὀργραφίαν τοῦ πρωτοτύπου σημειοῦντες κάτω τοῦ κειμένου τινὰς ὀρθο-

---

(1) Γεώργ. Φραντζ. ἐκδ. Βόν. σελ. 33.

γραφικὰς ἐπανορθώσεις τῶν λέξεων. Τὰς ἐλλειπούσας λέξεις συνεπληρώσαμεν, ἐγκλείοντες ἐν τῷ κειμένῳ τὰς παρ' ἡμῶν προτεινομένας συμπληρώσεις ἐντὸς τετραγωνικῶν ἀγκυλῶν [ ]. Τὰς δ' ἐν τῷ πρωτοτύπῳ συντομογραφίας ὁλοκλήρων λέξεων ἢ καταλήξεων ἀνεπτύξαμεν σημειοῦντες αὐτὰς ἐντὸς συνήθων καμπύλων ἀγκυλῶν ( ).

Ἐν Ἀθήναις Μάϊος 1925

ΜΙΧΑΗΛ ΓΟΥΔΑΣ

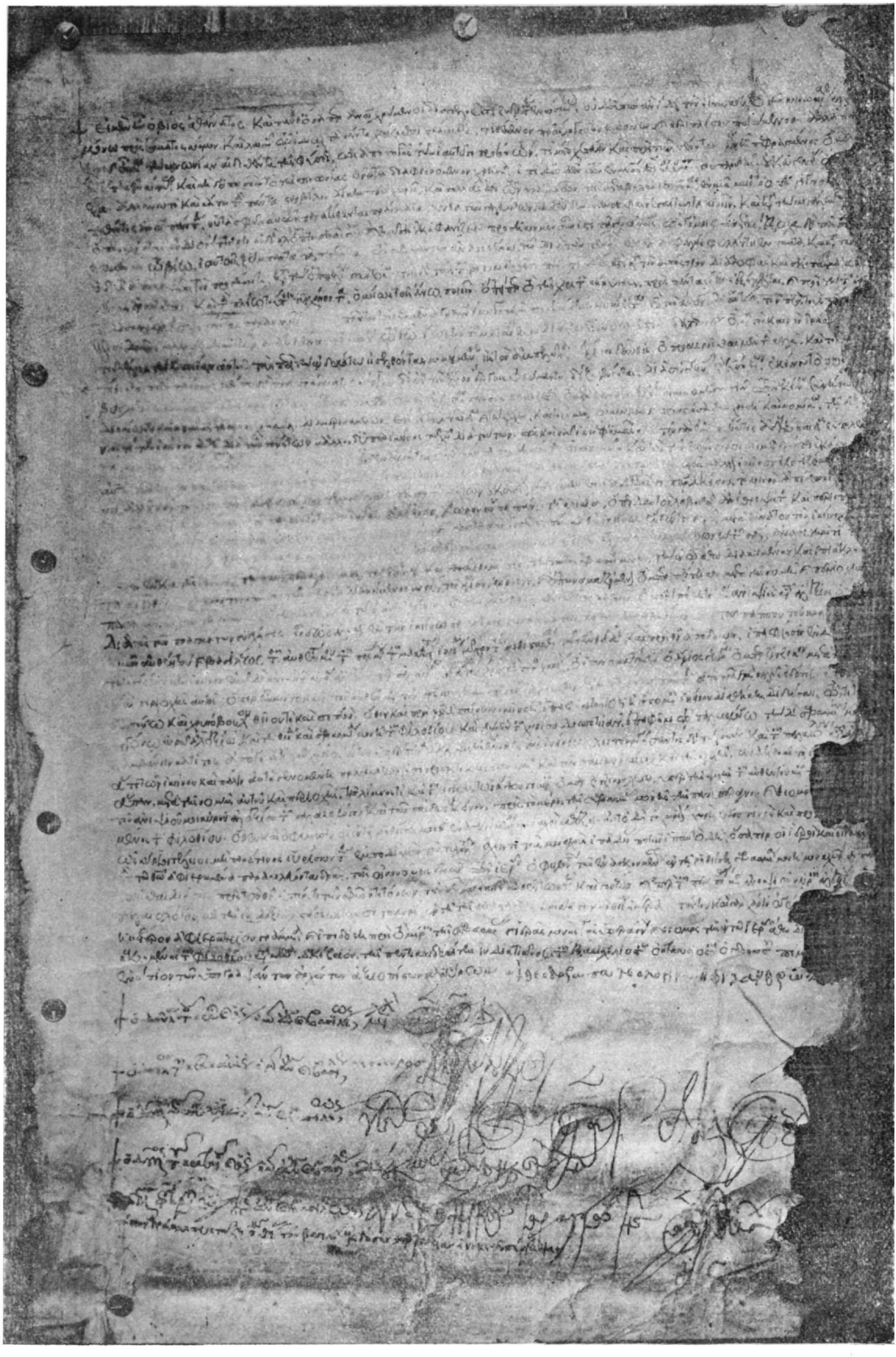

ΑΦΙΕΡΩΤΗΡΙΟΝ

ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΝΗΣ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΗΝΗΣ

---

† Εἰ μὲν ἦν ὁ βίος ἀθάνατος καὶ πανθ' ὅσα περ ἄν-
(θρωπ)οι χρώμενοι διατελοῦσι ζῶντες ἐν κόσμῳ, οὐδ' οὕτως
ὃν ἔδει τὸν ἐγνωκότα τὸ τῆς κοινωνίας καλ[ὸν]| μόνω πρὸς
σώματος κόσμον καὶ λαιμῷ τῷ ἰδίῳ τὰ πάντα χαρίζεσθαι
πράγματα, τιθέμενον προὔργου τὴν ἡδονὴν (καὶ) περὶ πλεί-
ςου ποιούμενον· ἀλλὰ πάν[τως] | [ἐχρῆν], οἶμαι, τὴν κοινω-
νίαν αἰδεσθέντα τῆς φύσε(ως), ὡς ἀπὸ πηγῆς τῶν ἑαυτῷ γε
προσόντων, τὶ μετοχετεύειν καὶ πρὸς τοὺς πένητας, ἵν ᾖ πε-
φραγμένον τὸ καλὸ[ν τὸ τῆς] | ἀγάπης ἐν κόσμῳ, καὶ μήδ'
ὁπωσοῦν τὸ τῆς κοινωνίας ὁρᾶτε διαφθειρόμενον χρῆμα.
ἐπεὶ δ' οὐδὲν τῶν ἐν ἀν(θρώπ)οις ἐςὶ βέβαιον. οὐ πλοῦτος.
5 οὐκ εὐγενεί(ας) ὄ[νομα οὐδὲ δό]|ξα, ἀλλ' ἄνω τὲ καὶ κάτω τὰ
πάντα ςροβίλου δίκην περιχωρεῖ, καὶ πολλὰς ἐςι τῶν πραγ-
μάτων τὰς μεταβολὰς θεωρῆσαι, ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ γιγνο-
[μένας,οὐκ οἶδα τί]| παθόντες ἄν(θρωπ)οι πάντες, οὐ τὰ σφῶν
αὐτῶν παρατίθενται πράγματα, ἔνθα τῶν σαλευόντων μηδὲν
δυνάμενον φαίνεται ταῦτα κινεῖν, καὶ κατὰ τὴν μεγάλην
[ῥῆσιν]| ὅπου κλέπται οὐ διορύττουσιν οὐδὲ κλέπτουσι (καὶ)
σὴς καὶ βρῶσις οὐκ ἀφανίζει. προσῆκον μὲν οὖν ἐςὶ πᾶσιν
ἀν(θρώπ)οις, ὡς γέ μοι φαίνεται, ἔξοχα δὲ τοῖς μ[εγάλα

Στ. 4 ὁρᾶται.

ἑ]| λωμένοις τῷ βίῳ, ἑαυτοῖς ξύμπαντα τὰ προσόντα, τῷ τῶν πάντων ἀνατιθέναι θ(ε)ῷ διὰ τῶν πενήτ(ων), ὡς ἂν ἀσφαλῶς φυλάττειεν ταῦτα, καὶ κατὰ τὸν [καιρὸν] | ὁ δοὺς ἀπολήψεται τὸν προσήκοντα, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν σὺν τόκῳ. τοῖς δὲ ταῖς τοῦ βίου κρατηθεῖσι παγίσι, δέον ἐςὶ κατὰ τὸν ἀπόςο-
10 λον διατροφὰς καὶ σκεπάσματα κεκ[τη] | μένοις ἀρκεῖσθαι, καὶ τὰ πλείω τούτοις τυγχάνοντα, ὁμοίως τοῖς ἄνω ποιεῖν. ἐπείπερ τὸ τῆς χάριτος κήρυγμα, πρὸς πάντας ἴσως ἐξήγγελται, (καὶ) πρὸς τὴν τοῦ σ(ωτῆ)ρ[ος] | διδασκαλίαν, ἴσως πάντας παρακαλεῖ. πρῶτον τοίνυν μὲν ἀγαθὸν ἔμοιγε καὶ προσηκόντως νομίζεται τὸ τὸν ἄν(θρωπ)ον ἀπ' αὐτοῦ, τὸν πρὸς τοὺς πέ[νητας] | ἔλεον δρᾶν, μᾶλλ(ον) δὲ δι' αὐτῶν, ἀνατιθέναι τὰ ἑαυτοῦ τῷ Θ(ε)ῷ ἕως τὸν τοῦ ματαίου βίου δίαυλον διανύων ἐςί· δεύτερον δὲ, τὸ, κατὰ τὸν καιρὸν δρά[σαι πρὸ]| τοῦ τέλους τὴν εὐποιΐαν αὐτοῦ, τοὺς περὶ τὴν ἐνδεκάτην εἰσελθόντας μιμούμενος εἰς τὸν ἀμπελῶνα. τρίτον δ' αὖθις, τὸ προαιρεῖσθαι μὲν τὰ καλὰ, καὶ τ[οῦτο]| τίθεσθαι περὶ πλείστου, μήπω δὲ τοῦ πράγματος κύριον, δι' οὗ τὸν ἔλεον ἔργοις φθάσαντα δείξει γενέσθαι, διὰ συγγεν(ῶν) ἢ συνήθων ἐκείνου τὸ
15 προ[σῆκον] | βουλητὸν καὶ μετὰ θάνατον πράττεται. ἔξω δὲ τούτων, ὃ καὶ τελευταῖον πάντων νομίζεται, τὸ μετὰ θάνατόν τινος οἰκονομῆσαί τινα τῶν ἐκείνου συνήθω[ν] | δικαίως τε καὶ νομίμ(ως) τἀκείνου χρήματα,διαμερισάμενον εἴςτε τοὺς παῖδας (καὶ) τὴν ψυχὴν, καὶ τοὺς μὲν, οἰκονομία προνοήσασθαι χρηςῇ καὶ νομίμω, τῇ δὲ [δοῦ] |ναί τι τῶν ἐκείνου αὐτῇ διὰ τῶν πενήτων μᾶλλον δ' ὑπὲρ ἐκείνης τῷ Χ(ριστ)ῷ διὰ τούτων, ὡς καὶ νῦν ἐςιν ἐφ' ἡμᾶς. τοῦ γὰρ ἐμοῦ πεσόντος ἀδελφόπαιδος ἐν πολέμ[ῳ]| Παλαιολόγου τοῦ (κυροῦ) Ἀλεξίου κρίμασιν οἷς

Στ. 8. ἑλομένοις.—Στ. 9. φυλάττοιεν. Στ. 11 ἀφ' αὑτοῦ.
Στ. 12. δρᾶ[σαι].—στ. 13 ἑνδεκάτην. Στ. 16 οἰκονομίᾳ... χρηστῇ...νομίμῳ.

ὁ Θ(εὸ)ς οἶδεν ἀρρήτοις ὁ τὰ πάντα προσηκόντως οἰκονομῶν καὶ τὸν τῆς ζωῆς ὅρον συμφερόντως ἑκάστῳ [νέμων]|αὐτὴ τῶν ἐκείνου παίδων καὶ τῶν πραγμάτων καὶ αὐτῆς γε τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἀναγκαί(ως) ἐπίτροπος ἔςην. ἐπείπερ ἐν τοῖς υἱοῖς
20 μᾶλλ(ον) ἐκεῖνον ἐλογιζόμ[ην ὄντα] | μοι, ἀλλ' οὐκ ἂν τῷ μέρει τῶν ἀδελφοπαίδων τελοῦντα μοι· τίς γάρ τ(ῶν) πάντων οὐκ οἶδεν, ὅπως ὁ μὲν ἐμὸς ἀδελφός τε π(ατ)ὴρ δ'ἐκείνου, τὸ κοινὸν ἀπέδωκε [χρεὼν κομι]|δῇ νέος τὸν ἴδιον ἐάσας υἱὸν Παλαιολόγον τὸν κῦριν Ἀλέξιον, ἄωρον ὄντα πάνυ τῇ ἡλικία, ὅπως δ' αὐτὸν λαβοῦσα ἀνέθρεψά τε καὶ περιέ[πουσα ἦν] |καὶ τέλος ὅσα περ ἐν τοῖς υἱοῖς ἀγαθοί τε καὶ γνήσιοι δρῶσι π(ατέρ)ες, ταῦτα καὶ αὐτὴ πεποίηκα ἐν ἐκείνῳ. ἔνθέν τοι (καὶ) νῦν μετὰ θάνατον τὸν ἐκείνου [τῶν]| [ἐκείνου] πάντων φροντίζουσα καὶ τῆς ἐκείνου ψυχῆς, ἧς οὐδ' ὁ σύμπας κόσμος ἐςὶν ἄξιος (κατὰ) τὴν θαυμαςὴν φωνὴν τοῦ σ(ωτῆ)ρ(ο)ς, ἀνατίθημι τί τ[ῆς]| ψυχῆς ἕνεκα τῆς ἐκείνου, τῇ πανυπεράγνῳ μ(ητ)ρὶ τοῦ Θ(εο)ῦ μου· καὶ παρατίθημι πρὸς τὴν ταύτης σεβασμί(αν) μονήν, τὴν
25 ἐν τῷ Ἄθω διακειμένην καὶ ἐπικεκλη[μένην] | τοῦ Φιλοθέου, τὸ περὶ τὸν κάμπον τῶν Σερῶν διακείμενον χωρί(ον) τὸν ἅγιον Γεώργιον καὶ ἐπωνομαζόμεν(ον) τὸ Μπερτζίτζικον μετὰ τῆς νομῆς (καὶ) περιοχῆς| πάσης αὐτοῦ σὺν τῇ ἐν αὐτῷ οὔση λίμνη καὶ τῷ ἐν αὐτῷ λόγκω. ὅπερ οὐκ ἔφθασε μὲν χωρίον λαβεῖν ὁ περιπόθητός μοι ἀνεψιὸς (κῦρις) Ἀλέξιος ὁ [Παλαιολόγος]| διὰ τὰς τῶν πραγμάτων συγχήσεις, ἦν δ' ὡς ἀληθ(ῶς) ἐν τῶν ἐκείνῳ προσηκόντων κτημάτων, καθὼς δηλωθήσεται· τοῦ πάππου τοῦ κρα[ταιοῦ] | ἡμῶν αὐθέντου (καὶ) βασιλέως τοῦ αὐθέντ(ου) μου τοῦ π(ατ)ρ(ό)ς μου τοῦ μακαρίτ(ου) ἐκείνου μέλλοντος μεθίςασθαι τῶν ἐνθάδε καὶ πρὸς

στ. 20. οὐ κἂν.—στ. 22 ἔνθεν τοι.—στ. 23 ἀνατίθημί τι.
στ. 24 Ἄθῳ.—στ. 25. Σερρῶν . . . . ἐπονομαζόμενον.—στ. 27 συγχύσεις.

Θ(εὸ)ν ἀποδημεῖν, ἐπαφίησιν ἐν δ[ιαθήκῃ] | τῷ ἐγγόνῳ μὲν ἐκείνου ἐμῶ δὲ ἀνεψιῷ κυρῷ Ἀλεξίω τῷ Παλαιολόγῳ λεγάτου χάριν, τὸ παρ(ὸν) χωρί(ον), τὸ ἐπωνομαζόμενον ὁ ἅγιος
30 Γεώργ(ιος) τὸ Μπερζίτζικον μετὰ τ[ῆς νομῆς] | καὶ περιοχῆς αὐτοῦ· ὅπερ ἦν μὲν γονικὸν τοῦ αὐθέντ(ου)μου τοῦ π(ατ)ρ(ό)ς μου, ἡμῶν τοῦ γένους ἀνέκαθεν· ὡς μαρτυρήσουσι πάντες οἱ τὸ πρᾶγμα καλῶς εἰδότες. ἐ[κύρωσε] | δὲ τούτῳ καὶ χρυσόβουλον θεῖον τὲ καὶ σεπτόν. ὅθεν καὶ πρὸς Θ(εὸ)ν ἀπαίρων ἐκεῖνος ἐπαφῆκε τοῦτο, ὡς ἡ ἔννομος ἐκείνου διαθήκη διδάσκει, τῷ τε ἰ[δίῳ] | ἐγγόνῳ κυρῷ Ἀλεξίω καὶ τῇ θεία καὶ σεβασμία μονῇ τοῦ Φιλοθέου· καὶ τὴν μὲν τοῦ χωρίου δεσποτείαν, ἐπαφῆκε τῷ Παλαιολόγω, τὴν δὲ σεβασμίαν μο[νὴν] | λαμβάνειν κατ' ἔτος ἀπό γε δὴ τοῦ χωρίου τούτου ὑπέρπυρα δέκα, ψυχῆς ἕνεκεν τῆς ἐκείνου· λειτουργήσαντος δὲ τῶ χρεῶν καὶ τοῦ Παλαιολόγου (κυροῦ) Ἀλεξίου,| ἅτε τῶν ἐκείνου καὶ πάλιν αὐτὴ γενομένη πραγμάτων ἐπίτροπός τε καὶ οἰκονόμος καὶ τῶν παίδων ἐκείνου καὶ
35 τῆς ψυχῆς, ἀνατίθημι τὸ, ε[ἰρημένον χωρίον] | ἅπαν, μετὰ τῆς νομῆς αὐτοῦ καὶ περιοχῆς, τῆς λίμνης τὲ καὶ τοῦ λόγγου, τὸν ἅγιον Γεώρ(γιον) τὸ Μπερζίτζικον λέγω, ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ αὐθέντου μου τ[οῦ πατρός μου καὶ] | τοῦ ἀνεψιοῦ μου κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῶν παίδων ἐκείνου, πρὸς τὸ μέρος τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς πανυπεράγνου (καὶ) θεομ(ήτο)ρ(ος) [τῆς ἐπικεκλη] | μένης τοῦ Φιλοθέου. ὅθεν καὶ ὀφείλουσιν οἱ ἐν τῇ ῥηθείσῃ μονῇ ἐνασκούμενοι μοναχοὶ καθέξειν αὐτὸ δὴ τὸ χωρί(ον), χωρὶς λόγου τινὸς καὶ προ[φάσεως] | ὡς κύριοι τέλειοι· μή παρά τινος εὑρίσκοντες ἐμποδισμὸν τὸν τυχόντα. ἔχειν τὲ τοὺς μοναχοὺς ἐπ' ἀδεί(ας) ποιεῖν

στ. 29. ἐπονομαζόμενον.—στ. 31. χρυσόβουλλον.—θεῖόν τε.—στ. 33 τὸ χρεὼν.

40 ἐτ᾽ αὐτὸ δή, ὅσαπερ οἱ ἱεροὶ καὶ θεῖοι καν[όνες] | τὰ τῷ Θ(ε)ῷ ἀφιερωμένα παρακελεύονται δρᾶν, τοῖς οἰκονόμοις κτημά(των) τῶν ἱερῶν· ὀφειλόντων τῶν ἐνασκουμένων ἐν τῇ ῥηθείσῃ σεβασμία μονῇ μοναχῶν ἁπάν[των] | ποιεῖσθαι δεήσεις πρὸς τὸν Θ(εὸ)ν ὑπέρ τε τῶν σφῶν κτητόρων, τῶν ἁ(γίων) μοι ἐκείν(ων) αὐθέντων τὲ καὶ γονέων (καὶ) ὑπὲρ τοῦ περιποθ(ήτου) μοι ἀνεψιοῦ κυροῦ Ἀλεξίου [τοῦ] | Παλαιολόγου ὡς τῆς ἐκ δεξιῶν ϛάσεως τύχωσι τοῦ π(ατ)ρ(ὸ)ς ἐν τῇ τῆς ἀναϛτάσεως φρικτῇ τὲ καὶ θεία ἡμέρα. τούτου καὶ γὰρ χάριν ἐγέ[νετο καὶ τὸ παρὸν] | ἡμέτερον ἀφιερωτήριον γράμμα (καὶ) ἐπεδόθη πρὸς τὸ μέρος τῆς σεβασμί(ας) (καὶ) ἱερᾶς μονῆς τῆς ὑπεράγνου (καὶ) θεομ(ήτο)ρ(ο)ϛ τῆς ἐν τῷ ἱερῷ Ἄθω δι[ακειμένης καὶ ἐπι] | κεκλημένης τοῦ Φιλοθέου (κατὰ) μῆνα Δεκέβριον τῆς πεντεκαιδεκάτης ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιο-
45 ϛοῦ ὀκτακοσιοϛοῦ ὀγδοηκοϛοῦ πέμ[πτου ἔτους] — ἐνώπιον τῶν ὑπογραψάντων ἀρχόντων ἀξιοπίστων μαρτύρων † Θεοδορα Παλεολογινα. η Φιλανθρω[πηνὴ] |

† ὁ δοῦλος τοῦ κρατ(αιοῦ) καὶ (ἁγίου) ἡμῶν αὐθ(έντου) (καὶ) βασιλέως Μιχα(ὴλ) ὁ Ἀφρᾶς |

† ὁ δοῦλος τοῦ κρατ(αιοῦ) καὶ (ἁγίου) ἡμ(ῶν) αὐθ(έντου) (καὶ) βασιλ(έως) Θεόδωρος ὁ Καντακουζηνὸς |

† ὁ δοῦλος τοῦ κρατ(αιοῦ) (καὶ) (ἁγίου ἡμῶν) αὐθ(έντου) (καὶ) βασιλέως Κωνσταντῖνος ὁ . . . . . |

† ὁ δοῦλος τοῦ κρατ(αιοῦ) (καὶ) (ἁγίου ἡμῶν) αὐθ(έντου) (καὶ) βασιλ(έως) Δούκας ὁ . . . . . |

50 † ὁ δοῦλος τοῦ κρατ(αιοῦ) (καὶ ἁγίου ἡμῶν) αὐθ(έντου (καὶ) βασιλέως Ἀνδρόνικος Ταρχανειώτης

. . . . . [τὸ παρὸν ἀφιερω] | τήριον γράμμα προστάξει τῆς θεί(ας) τοῦ βασιλ(έως) ἐκδόσας μαρτυρίας ἕνεκεν ὑπέγραψα † . . . . .

στ. 44. Δεκέμβριον·—στ. 45. Θεοδώρα Παλαιολογίνα ἡ . . . . .